

UMUMTA'LIM AKTABLARIDA PEDAGOGIKA- PSIXOLOGIYA DARSLARI SAMARODORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Qurbonova Iqbol Usmonovna

Buxoro viloyat Jondor tuman
27-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

Jumayeva Guluzar Hayot qizi

Buxoro viloyat Jondor tuman
29-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

Jo'rayeva Sayora Tolibovna

Buxoro viloyat Jondor tuman
28-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

ANNOTATSIYA

Umumta'lim maktablarda pedagogika-psixologiya darslarida pedagogika darslarida samaradorlikni oshirish yo'llari haqida so'z yuritilgan

Kalit so'zlar: psixologiya, skeptitsizm, strategiyalar, pedagogika-psixologiya, ta'lim-tarbiya

АННОТАЦИЯ

Пути повышения эффективности занятий педагогикой обсуждаются на уроках педагогики-психологии в общеобразовательных школах

Ключевые слова: психология, скептицизм, стратегии, педагогика-психология, воспитание-воспитание.

ABSTRACT

Ways to improve the effectiveness of pedagogy classes are discussed at the lessons of pedagogy-psychology in secondary schools

Keywords: psychology, skepticism, strategies, pedagogy-psychology, education-education.

Barkamol insonni shakllantirishimiz jamiyatimizning oily maqsadi bo'lib, u uzluksiz ta'lim jarayonida ta'minlanishi ko'zda tutiladi. Umumiy ta'lim avvalo jamiyat va davlatning rivojlanishiga ulkan hissa qo'shadi. Demak, u darsning ma'lum bosqichi maqsadidan to barkamol inson shaxsini shakllantirishgacha qo'llash kengayib borishi mumkin. Bugungi kunda ham bu sohada qator ishlar olib borilmoqda. Jumladan, ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini olib borishning sifati va samaradorligi ko'p jihatdan ularni tashkil etuvchilarning nechog'lik o'zaro aloqadorlikda faoliyat yuritishiga bog'liq. Bunda ta'limning sifat nazoratini ilmiy asosda to'g'ri tashkil etish mexanizmlarini ishlab chiqish talab etiladi. Ta'lim sifatini belgilovchi ta'lim tizimi komponentlariga quyidagilarni kiritish mumkin: ta'lim beruvchilar, DTS, o'quv reja va o'quv dasturlar, darslik, o'quv qo'llanma va shu kabilar, o'qitish vositalar, fanlar bo'yicha nazariy va amaliy materiallar, fanlar bo'yicha didaktik materiallar, laboratoriya xonasi, axborot- kommunikatsion texnologiya xonasi.

Psixologiya o'ziga xos murakkab ,shu bilan birgalikda qiziqarli fandır. Psixologiya fanini o'qitish – bu o'qitish xususiyatlarini tarbiyalash va takomillashtirish jarayoni bo'lib, u ta'lim beruvchidan ilmiy munosabatni hamda quyidagi xususiyatlarini shakllantirish maqsadini ko'zlaydi:

qiziqish (bilish hoxishi) va faoliyat (biror narsani aniqlash biror narsani qilish xohishi)

skeptitsizm (tez –tez uchraydigan fikrlarni sinchiklab ko'rib chiqish xohishi)

dalillar (bilim olishda isbotlash mantiqi va qoidalaridan foydalanish mahoratlari)

xabardorlik (uning yordamida o'ylash mumkin bo'lishi uchun olam haqida axbarotlar fondining mavjudligi)

strategiyalar (izlash uchun qoidalar mavjudligi va ulardan foydalanish xohishlari)

moyillik (yangi bilimlarni olish natijasida ta'lim beruvchi o'zini olam haqidagi fikrlash usulini qayta qurishni boshlashi uchun boshqalarning fikr va tushunchalarini qonuniyat asosida bir chiziqqa joylashishi)

Ta'lim jarayonini harakatga keltiruvchi kuch sifatida jamiyatning yuqori malakali, keng ixtisosli raqobatbardosh kadrlarga bo'lgan talabi bilan ularni haqiqiy tayyorgarlik darajasi orasida ziddiyatlar etirof etgan. Bu ziddiyatni harakatga keltiruvchi kuch sifatida barcha ko'rinishda ta'lim mazmunini o'zlashtirish va o'quvchini shakllantirish qonuniyatlari hisobga olingan holda amalga oshiriladi. Jamiyatda yosh avlodni tarbiyalash o'ziga xos talab va meyorlardan foydalanishni talab etadi.

Bu borada o'zlashtirish ilgarigi tajriba bilan yangisini, yangi axborot bilan avval anglangan axborotlarni bir –biriga qo'shilishdir. O'zlashtirish tartibsiz va maqsadga muvofiq ravishda amalga oshirilishi mumkin. Agar katta yoshlilar

bolalar diqqat –e'tiborini o'ziga tortib ma'lum ob'ekt xususiyatlarini tushuntirsa, maqsadga muvofiq o'zlashtirish jarayoni kechgan bo'ladi. Maqsadga muvofiq o'zlashtirish ham o'z navbatida mustaqil va maxsus tashkil etilgan jarayonda amalga oshadi.

Psixologiya fanini o'zlashtirish, dalillarni idrok etish, fikrlash va xotirada ularni mustahkamlaydi. Ayniqsa bilimlar ma'lum tartibga solinsa, boshqa bilimlar bilan qonuniy bog'lansa, tizimli bilimning ma'lum bo'lagiga aylansa, to'laqonli o'zlashtiriladi. Ammo har qanday umumlashgan faoliyatning asosi aniq dalil, tushuncha tizimidan tashkil topadi. To'laqonli o'zlashtirishning hal qiluvchi sharti tushunchaning anglanganlik darajasi hisoblanadi. Demak umumta'lim maktablarida psixologiya fanini o'qitish jarayoni butun bir pedagogik jarayonda samarali faoliyat ko'rsatishning didaktik asosidan iborat bo'ladi.

Bugungi kunda o'qitishning oldiga qo'ygan eng muhim talablaridan biri o'quvchining mustaqil fikrlay olishi, o'z fikrini soda, ravon ayta olishi, hamma bilan tez muloqotga kirisha olishi, muammoli vaziyatlardan oson chiqib olishi, bozor iqtisodiyotidan kelib chiqib, savdo sotiq va mahsulot namoyishini ham bilishi kerak bo'ladi. Jumladan, pedagogika-psixologiya darslarida ham mustaqil fikrlay oladigan erkin shaxsni tarbiyalash maqsadi yotadi, o'quv jarayonini takomillashtirib borish, ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning yoshi, individual xususiyatlari, bilim saviyasini hisobga olgan holda mashg'ulotlarni to'g'ri tashkil qilish milliy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Yuqoridagilardan kelib chiqib, barcha o'qituvchilar, ayniqsa pedagogika-psixologiya fani o'qituvchilari oldiga ta'limni takomillashtirish va o'qitish mazmunini yaxshilash, o'ziga xos izlanish-u talabchanlik, tinimsiz mehnat, g'ayrat va shijoat ko'rsatish talab etiladi.

Har bir darsning qiziqarli, mazmunli va tushunarli o'tishini ta'minlash maqsadga muvofiq bo'ladi. O'qituvchi darslarga puxta tayyorlanishi, har bir o'quvchining nimalarga qodirligini, mustaqil faoliyatni individual tashkil qila olishini hisobga olishi lozim. SHundagina o'qituvchining bu sohada olib boradigan ta'im- tarbiya ishlari o'zining ijobiy natijasini beradi. Olib borilayotgan pedagogika-psixologiya darslarini nazariy jihatdan tahlil qilish, ilg'or pedagogic tajribalarni o'rganish shuni ko'rsatadiki, pedagogika - psixologiya darslarida noan'anaviy usullardan foydalanish o'zining ijobiy natijasini beradi. "Ish o'yin", "Musoboqa", "Tenglashtirilgan ko'rinishlar", "Ijodiy hisobot", "Quvnoqlar va zukkolar", "Mo'jizalar maydoni", "Suhbat-maslahat" singari nostandart darslarni o'tkazish ta'lim samaradorligini oshirishga yordam beradi.

"Fazilatim-ziynatim", "Kasbim faxrim", "Men va kasb", "An'ana va yoshlar", "Eng bilimdon o'quvchi", "Kitobxon talaba", "Mening Temur bobom" kabi ijodiy

ish ko'rik- tanlovlarini tashkil etish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlash qobiliyatini o'stiradi. Mutaxassislik fanlarini o'qitishda "Zanjir" metodidan foydalanish qulaydir. U o'quvchilarda fikriy bog'liqlik, xotiraning rivojlanishiga imkoniyat yaratadi, qandaydir muammoni hal qilishda o'z fikrini ochiq va erkin ifodalash mahoratini shakllantiradi. Bu usul o'quvchilarga mustaqil ravishda bilimning sifati va saviyasini xolis baholash, o'rganilayotgan mavzu haqida tushuncha va tasavvurlarni aniqlash imkoniyatini yaratadi. Bu texnologiyadan o'quv materialining turli bosqichlarini o'rganishda foydalanish imkoniyatini yaratadi. Bu texnologiyadan o'quv materialining turli bosqichlarini o'rganishda foydalanish mumkin. "Zanjir" metodi o'quvchilarda bir- birining fikriga hurmat, jamoa bilan ishlash mahorati, faollik, xushmomulalik, ishga ijobiy yondashish, o'z imkoniyati va qobiliyatini tekshirishga yordam beradi, o'z faoliyati natijasiga mas'uliyat va qiziqish uyg'otadi. Shuningdek, o'qitishning eng muhim metodlaridan biri "Aqliy hujum" usulidir.

Bu usul guruhlararo ishlarda qo'llanadigan ko'plab g'oyalarni ishlab chiqish mumkin bo'lgan metoddir. Bu o'quvchilarning o'quv jarayoniga faol ishtirok etishlari, turli g'oyalarni bayon qilish vaqtida boshqalarga ham ilhom bag'ishlovchi, ishga rag'batlantiruvchi metoddir. "Aqliy hujum" usulida tanho ishlash mumkin emas, birgina g'oya ham butun guruhning barcha ishtirokchilarini bir xilda o'ziga jalb qila oladi. Avval o'qituvchi o'qituvchi mavzu yoki savolni ajratib olishi zarur. So'ngra o'quv faolligi 8-10 minut oralig'ida vaqt chegarasida yengillashtiriladi. Bu usul turlicha qo'llanilishi mumkin, ya'ni qandaydir mavzuni muhokama qilish, yangi savol qo'yish yoki istagan muammoni hal qilish maqsadida.

Xullas, pedagogika- psixologiya fanlaridan mashg'ulotlarni tashkil etish jarayonida interfaol metodlardan qo'llash ta'lim- tarbiya samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Mutafakkirlar axloq va adolat haqida . Toshkent 1995
2. G'oziev E. Ontogenez psixologiyasi. T. Sharq. 2008 . B. 33-34.
3. Shoumarov G. Oila psixologiyasi. T. Sharq. 2001. B. 24-25.
4. Nishonova Z. O'smirlik davri psixodiagnostikasi va psixokorreksiyasi. O'quv qo'llanma. – T., Sharq. 2003. B. 25 -26.
5. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya. T. O'zbekiston. 1998. B. 90-95.
6. Google.uz.